

Martina Juranović Tonejc
povjesničarka umjetnosti i povjesničarka
konzervator savjetnik

Institucionalni razvoj zaštite pokretne
umjetničke baštine u Hrvatskoj od 1850.
do 1990. godine

doktorska disertacija
mentorica: dr. sc. Zoraida Demori Staničić,
doc.

komentor: dr. sc. Emil Hilje, red. prof.

Disertacija je obranjena 7. prosinca 2018. na
Sveučilištu u Zadru, pred povjerenstvom:
dr. sc. Antonija Mlikota, doc.
dr. sc. Zoraida Demori Staničić, doc.
dr. sc. Pavuša Vežić, red. prof. u miru

SAŽETAK

Ovim radom je prvi put sustavno obrađen institucionalni razvoj zaštite pokretnih umjetničkih predmeta na prostoru Republike Hrvatske u razdoblju od 1850. do 1990. godine. U tom razdoblju prati se razvoj zaštite pokretnih spomenika od sporadičnog do planskog i na kraju sustavnog, dakle od časa kada oni postaju predmet interesa i vrjednovanja do kategorije pravne zaštite. U prvom redu ovaj rad se bavi pokretnom umjetničkom baštinom unutar procesa institucionalnog razvoja sustava zaštite, a odnosi se na pokretnu baštinu u crkvenim inventarima i privatnim zbirkama. Usporednim istraživanjem relevantne arhivske i knjižnične građe, dokumentacije službe zaštite te objavljenih i neobjavljenih radova kritički je sagledan i interpretiran specifičan vid zaštite pokretne umjetničke baštine od vremena samih početaka djelatnosti stvaranja službe zaštite do brojnih političkih promjena, ratova i uništavanja baštine. Proučavanje povijesti zaštite sagledano je kao rezultat dinamičkih univerzalnih odnosa prema baštini, ali i državnih, lokalnih i regionalnih tradicija hrvatskog nasljeđa.

Različiti povijesni i društveni procesi koji su utjecali na teritorijalnu podijeljenost pokazali su se ključnim u razumijevanju institucionalnog razvoja zaštite spomenika, posebno do 1945. godine. Premda su se na ovom području u obrađenom razdoblju od 150 godina izmijenila četiri državna uređenja, služba se kontinuirano razvijala u zadanim društveno-političkim uvjetima pa tako i njezina briga za pokretne umjetničke predmete. Na osnovi toga rad je podijeljen na četiri poglavlja: Začetak institucionalne zaštite pokretnih spomenika u Hrvatskoj od 1850. do 1918. godine, Institucionalna zaštita pokretne umjetničke baštine u Hrvatskoj od 1918. do 1941. godine, Razdoblje Drugoga svjetskog rata i Razvoj institucionalne zaštite pokretne baštine u Hrvatskoj od 1945. do 1990. godine. Rezultat rada je utvrđeni slijed razvoja institucionalne zaštite pokretne umjetničke baštine radom pojedinaca, razvojem teorijskih postavki i metodoloških principa, izradom i donošenjem akata, te utjecajima ostalih sudionika na institucionalni razvoj. x